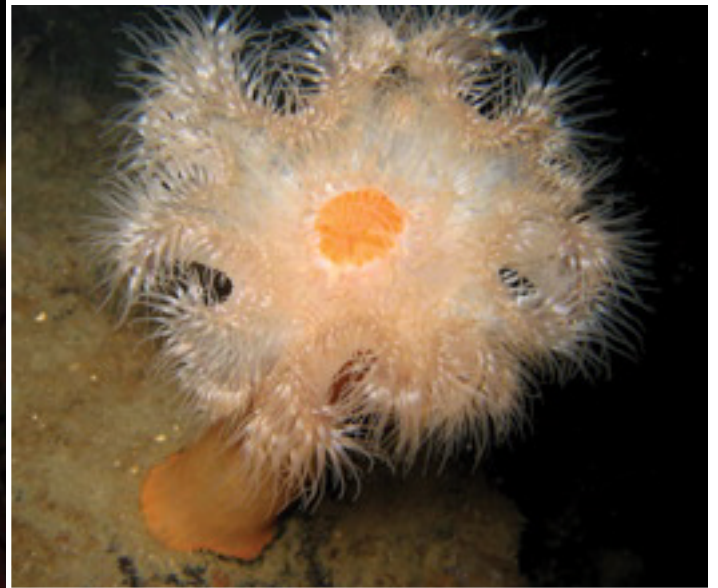
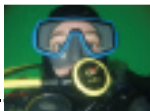

Trollkrabban ser man inte så ofta. De kan bli dryga decimetern stora och den här krabban har ben som är ungefär 30–40 cm långa. Bilden är tagen i Skår i Gullmarsfjorden.
Foto: Lars Carlsson, HDSK

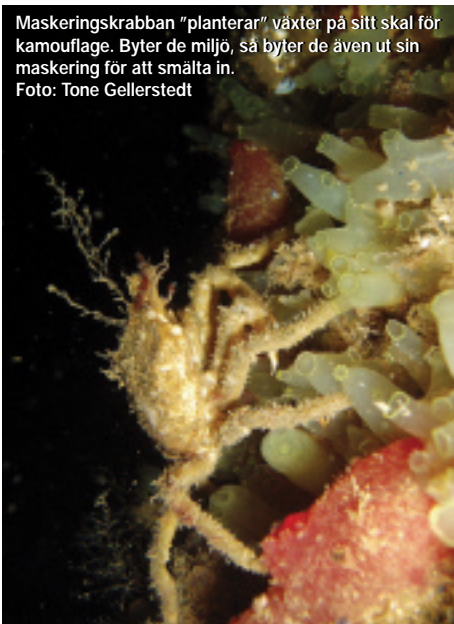
Havsnejlikan är vår vanligaste havsanemon och finns ner till cirka 100 meters djup, oftast på hårt underlag. Anemoner är släkt med koraller och maneter och deras huvudsakliga föda är plankton.
Foto: Lars Carlsson, HDSK

Text: Tone Gellerstedt

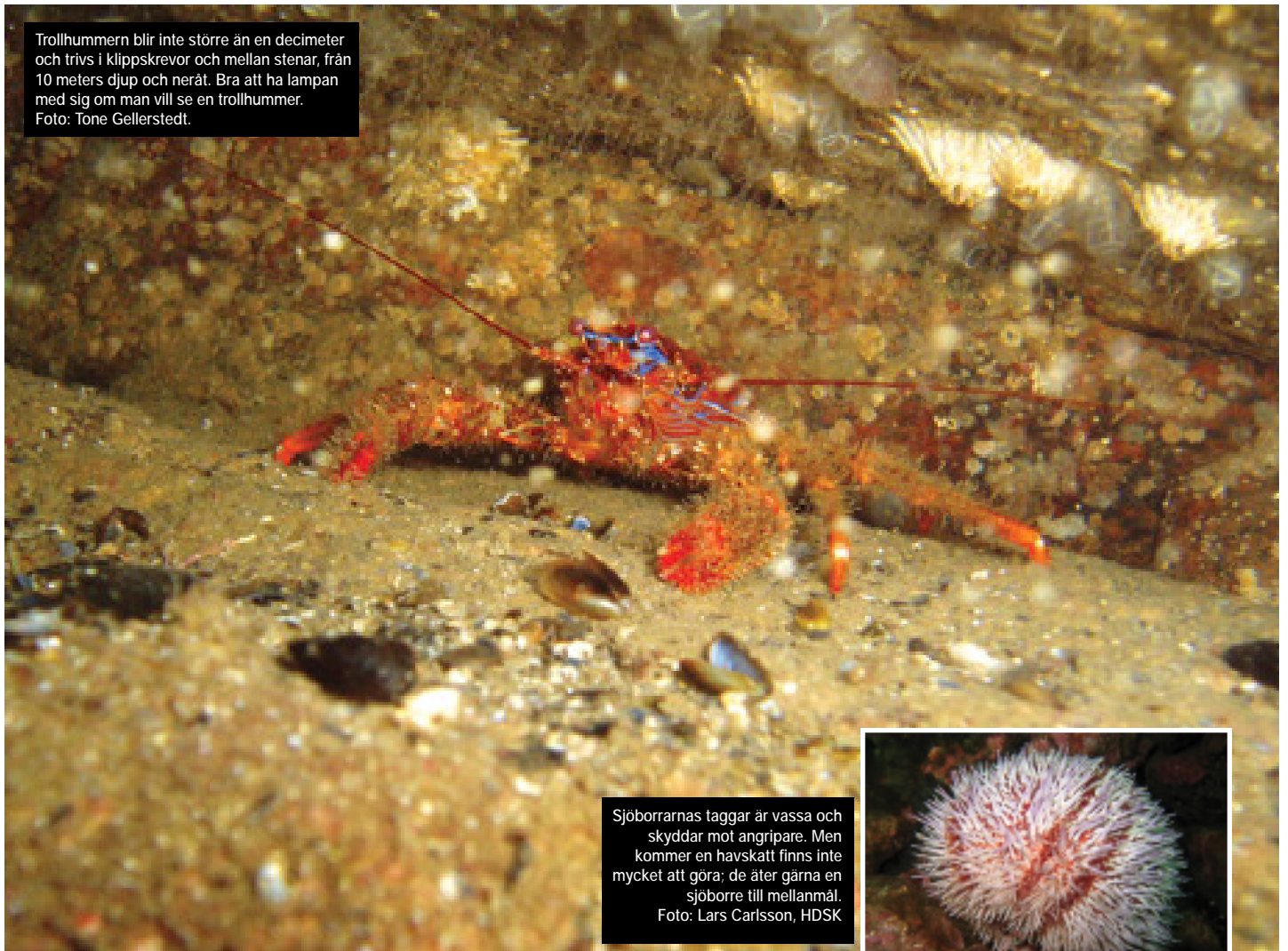
DYKNING I LYSEKIL

Maskeringskrabban "planterar" växter på sitt skal för kamouflage. Byter de miljö, så byter de även ut sin maskering för att smälta in.
Foto: Tone Gellerstedt

Dyk från båt, från land, på natten, på hösten, på vintern, på sommaren, där det är sandbotten, skalbotten, lerbotten, svagt sluttande klippor, drop off-klippor. Se allt från bläckfiskar och dansande räkor till fiskebåtsvrak och nyfikna sälar. I Lysekil serverar Västerhavet och Gullmarsfjorden helt olika typer av dykning.

Trollhumern blir inte större än en decimeter och trivs i klippskrevor och mellan stenar, från 10 meters djup och neråt. Bra att ha lampan med sig om man vill se en trollhummer. Foto: Tone Gellerstedt.

Sjöborrarnas taggar är vassa och skyddar mot angripare. Men kommer en havskatt finns inte mycket att göra; de äter gärna en sjöborre till mellanmål. Foto: Lars Carlsson, HDSK

Utanför Släggö, som ligger alldeles vid dykcentret, kan man se sådant som många tror att man bara ser på Havets hus.

I LYSEKIL BÖRJAR dyksäsongen någon gång mellan påsk och Kristi himmelsfärd. Därifrån blir det sakta allt mer hektiskt fram till midsommar, då det råder mer eller mindre kaos i ungefär sex veckor. Sedan lugnar det ner sig igen. Det berättar Daniel Dahlström som driver Lysekils just nu enda dykcenter; Oxygène på Badhusgatan i Södra hamnen. Han är nu inne på tredje säsongen i Lysekil och årets första grundkurs hoppade i vattnet i början av mars.

Är man i Lysekil bara över en helg rekommenderar Daniel att man dyker en dag ute i havet och en i Gullmarsfjorden.

– Lysekil är det enda stället i Sverige där man kan få så olika dykning på samma ställe, säger han.

I Gullmaren finns mycket bra dykning direkt från land. Det är charmigt, tycker Daniel, men det blir lätt trångt på de ställen dit folk kan ta bilen. Därför brukar Oxygène

ta båten även in i fjorden så ofta de kan. Bra dykplatser med väldigt fina klippväggar finns mellan Ormestad och Hällebäck, berättar han. Är det fint väder åker de istället långt ut i kustbandet. Gäven och Trillingarna är två populära dykplatser, och lite längre norrut ligger Brandskär och Tån.

– Bra med Lysekil är att det finns så mycket småöar. Blåser det är det bara att åka in ett eller två hack bland öarna så är man lite mer skyddad.

Förut jobbade Daniel på Oxygène i Örebro, men drömde om att driva eget dykcenter. När möjligheten kom var beslutet enkelt; på bara 15 minuter hade han och flickvännen bestämt sig för att tacka ja.

– Västkusten kändes som det enda rätta alternativet i landet om man ska driva dykcenter. I inlandet blir det mer av en dykbutik, nu kan vi ha både utfärder och kurser där vi kan erbjuda bra dyk efteråt, säger han.

Det Daniel själv lockas av med dyk-

ningen i Lysekil svarar han snabbt på:

– Det är det marina livet jag är ute efter. Jag var van att dyka i Vättern och i kalkbrott, där är det abborre och kräfta man ser. Skillnaden här är enorm. Utanför Släggö, som ligger alldeles vid dykcentret, kan man se sådant som många tror att man bara ser på Havets hus.

Trollkrabba och bläckfisk är några av de mest intressanta djur han har sett. De stora trollkrabborna är orange och vita och har taggar både på ryggen och på de långa benen, de trivs i lite kallare vatten och ute i havet lever de på djup ner till 800 meter. Men i Gullmarsfjorden kan man ibland se dem på bara 20–30 meters djup. Daniels tips om man vill se bläckfisk är att göra kvälls- eller nattyk. I Gullmarsfjorden är chansen större än ute i havet, och vid färjeläget i Skår har man goda möjligheter att träffa på dem. Ska man se en på dagen måste man verkligen veta vad man letar

Död mans hand finns det gott om på västkusten. Det är en läderkorall som är vanlig på klippor på 15–25 meters djup.

Foto: Tone Gellerstedt

> efter, berättar han. Då ligger de ofta och trycker; först när det mörknar ger sig bläckfiskarna ut och jagar. I Sverige blir bläckfiskarna inte större än en tennisboll, så de kan vara rätt svåra att upptäcka.

Till Lysekil kommer dykare från många olika håll, en del åker från Göteborg och Borås, medan andra har åkt från Västerås- eller Stockholmstrakten.

– Det är gott om danskar här också, och nu kommer allt fler dykare från Tyskland och Holland. De tycker att det är exotiskt att dyka här i Lysekil, säger Daniel.

Det är fler dykare i Lysekil på hösten än på våren men allra flest dykare är det i juli.

– Ibland kan det vara mer än 100 dykare ute vid Släggö, på samma dag!

De har försökt räkna ut hur många dyk som görs i Lysekil varje år, men det är i

princip ogörligt. Under en säsong följer ungefär 1000 dykare med på Oxygènes båtutfärder, men betydligt fler kommer till centret bara för att fylla flaskorna.

– Det kan komma folk hit när vi öppnar vid nio, tio och redan då vilja fylla luft efter sitt första morgondyk! De hinner göra fyra dyk per dag, säger Daniel.

Hur många som dyker utan att titta in på Oxygène är det ingen som vet. Det enda som är säkert är att det är många.

– Men vid Lucia kan man nog säga att säsongen är slut. Efter det är det bara några glada entusiaster kvar, säger Daniel.

Några glada entusiaster är dykarna i Hedemora Sportdykarklubb. Varje år packar de utrustningar, kompressorer, tält, motorer och båtar och åker de dryga 40 milen från Dalarna till Lysekil. Hela tre

FAKTA

Lysekil och Gullmarsfjorden

I Lysekils kommun bor ca 15 000 invånare. Staden ligger vid Gullmarsfjorden som är över två mil lång och är Sveriges enda tröskelfjord. Tröskeln ut mot havet är bara 20–40 meter djup medan den blir närmare 120 meter längre in. Många av arterna som finns i fjorden lever på betydligt djupare vatten ute till havs. På grund av den speciella marina miljön finns här flera forskningsstationer, den första grundades redan 1877.

Dykning

Dykcenter: Oxygène Lysekil: 0523-16470, www.oxygendiving.se. Luftfyllning, dykbutik, utfärder och kurser.

Klubbar: Tångjohans SDK Lysekil: www.tangjohanssdk.lysekil.nu, Marinbiologernas SDK: www.svenskidrott.se/o/marinbiologernassdk, Scuba Doo DK

Några dykplatser

Gullmarsfjorden: Alsbäck, Jordfall, Skår, Hälleback.

Västerhavet utanför Lysekil: Gäven, Trillingarna, Svensholmens fyr.

Mitt i Lysekil: Direkt från brygga vid Släggö, vrakdyk vid pir D i södra hamnen.

Några exempel på vad som finns under ytan

Fiskar: blågylla, fjärsing, torsk, havskatt, hälleflundra, knot, makrill, kantnål, rödspätta, sjurygg, äl.

Kräftdjur: krabbtaska, havskräfta, hummer, trollkrabba, maskeringskrabba, nordhavsräka, simkrabba, tångräka, trollhummer, eremitkräfta, havstulpan.

Sjöstjärnor: ishavsstjärna, kamstjärna, kuddstjärna, solstjärna, vanlig sjöstjärna.

Koraller: bägarkorall, cylinderros, död mans hand, röd hornkorall.

Andra djur: tioarmad bläckfisk, pigghaj, småfläckig rödhaj, knaggrocka, ostron, sjömus, örönmanet, havskrusbär.

Eremitkräftan bor i tomma snäckskal som den hela tiden bär med sig. Allteftersom den växer byter kräftan upp sig till större och större skal. Foto: Tone Gellerstedt.

>>

Tips

- Ta med lampa oavsett tid på dygnet. I skrevor och mellan stenar gömmer sig många av havets invånare.
- Ha inte bråttom, många djur är duktiga att kamouflera sig och det krävs lite tid att upptäcka dem.
- Dyk inte bara på dagen, på natten är det en helt annan aktivitet i vattnet. Det räcker att det är skymning för att dykupplevelsen ska bli en helt annan. Se bara till att ha nya/nyladdade batterier i lampan vid mörkerdyk.
- Kolla färjetiderna ifall du behöver åka över Gullmarsfjorden efter kvälls- eller nattdyk.

Annat att göra i Lysekil

- Tröttnar man på dykningen är Havets hus värt ett besök – runt 40 olika akvarier som rymmer mellan 70 liter och 140 000 liter vatten från Gullmarsfjorden. Över hundra djurarter från Gullmarsfjorden och Västerhavet finns att titta på. Extra kul är det att efter några dyk kunna ta reda på namnen på alla varelser man råkat på, och på köpet få lära sig mer om dem och andra djur man ännu inte sett i det fria. Speciellt för i år är utställningen som handlar om våra svenska hajar. På somrarna ordnar Havets hus även sälsafari.
- I Lysekil finns många badplatser och fina klippor att sola på. Man kan hyra kajak eller kanot eller åka på en liten kvällskryssning. Vandra och cykla är andra populära aktiviteter. Det finns även möjlighet till ridning, tennis och golf. Skaftö, där tv-serien om Saltön spelades in, har bra bryggor för fritidsfiske.
- Att strosa i hamnen i sommarvärmen är mysigt. Gott om fina båtar att titta på och ibland en och annan segeltävling.
- Passa på att äta färsk fisk och skaldjur när du är i Lysekil.
- I Hunnebostrand norr om Lysekil finns djurparken Nordens ark, med ett 60-tal utrotningshotade djurarter.

Åka till Lysekil

Buss: Västtrafik: www.vasttrafik.se, Swebus: www.swebus.se.

Tåg: SJ: www.sj.se.

Flyg: Till Trollhättan/Vänersborgs flygplats (ca en timmes bilfärd från Lysekil): www.fyrstadsflyget.se. Till Göteborg (ca 1,5 timmes bildfärd från Lysekil): Flynnordic: www.flynnordic.se, Sterling: www.sterling.dk, Malmö aviation: www.malmoaviation.se, Skyways: www.skyways.se, SAS: www.sas.se.

Färja: Vägverkets färja över Gullmarsfjorden: www.farjerederiet.se.

Bo

Camping: Gullmarsbadens camping: 0523-61 15 90, Löfgrens camping: 0523-124 15, Siviks Camping: 0523-61 15 28, Trellebystrands Camping: www.trellebystrand.se, 0523-121 83.

Hotell: Havshotellet: 0523-797 50, Hotell Lysekil: 0523-66 55 30, Stadshotellet: 0523-140 30, Strand hotell: 0523-797 51, Strandflickorna: 0523-797 50.

Vandrarhem: Luna Café: 0523-61 00 61, Strand Vandrarhem & Kusthotell: 0523-797 51.

Mer om och i Lysekil

www.lysekil.se

www.vastsverige.com/lysekil

www.havetshus.se

www.nordensark.se

www.lysekilsposten.com

> gånger om året upprepas proceduren. Malin Hedlund har varit med i klubben sedan 1995 och hon har nu hunnit åka på över tjugo Lysekilsläger. Ledsnar hon aldrig?

– Nej, man hittar alltid något nytt att se.

På något vis erbjuder Lysekil alltid många möjligheter, och man slipper åka så långt till de olika dyken när man väl är på plats. Det blir väldigt effektivt, säger Malin.

På så vis blir det mycket tid till dykning. Allra mest dykning blir det under allhelgonalägret i november. Det är också Malins favoritläger.

– Då är det bara dyka, äta och sova som gäller, och på något sätt gör lägerandan att dykningen blir bra.

Ett av de dykställen hon gillar bäst och aldrig slutar att fascineras av är Gåseklovan i Gullmarsfjorden.

– Det är så häftigt när klippan bara störtar rakt ner. Det är väl en 80 meters drop-off, berättar Malin.

På klippväggarna finns mängder av sjö- och färggranna rörbyggande havsborstmaskar som snabbt drar in sina ”antennor” så fort man kommer i närheten. Havsrosor, maneter, fiskar och en och

På sommaren kommer många turister och segelbåtar till Lysekil. På långt håll ser man kyrkan, vars spets är 95 meter över havet. Foto: Tone Gellerstedt.

I Sverige finns tre olika sälarter; knubbsäl, gråsäl och vikare. På västkusten är knubbsälen vanligast, och de gillar att ligga och sola på klipporna. Foto: Tone Gellerstedt.

Ramsvik i maj 2004. Röda klippor och blått vatten – precis som det ska vara på västkusten. Foto: Tone Gellerstedt.

Ramsvik i maj 2005. Det är inte alltid det är bra väder. Samma brygga och samma årstid, men i helt annan skrud. Foto: Tone Gellerstedt.

Ibland blir det riktiga sommaroväder. Så här kan Södra hamnen i Lysekil se ut i augusti om man har otur. Foto: Tone Gellerstedt.

Malin Hedlund är enstjärnig instruktör och medlem i Hedemora Sportdykarklubb. Hon åker till Lysekil och dyker minst två gånger per år. Foto: Tone Gellerstedt.

Den här bläckfisken siktades utanför Släggö i Lysekils södra hamn. Strax efter att här bilden togs var platsen full av lampor och dykare som ville ta sig en titt. Foto: Lars Carlsson, HDSK

> annan krabbtaska träffar man också på. Förutom Gåseklovan gillar Malin bäst att dyka ute i havsbandet.

– Hummer är alltid roligt att se, och det ser man oftare där ute. Så länge det är utomskärs är det inte så noga för mig exakt var vi dyker, säger hon.

Men det häftigaste Malin har upplevt på västkusten är bläckfisken i Alsäck.

– Det var skitfränt. Den sprutade bläck mot oss, men bläckmolnet var ju inte så stort, högst en decimeter i diameter.

Hon nämner även marelden man kan se på nattyken. Det är ett ljusfenomen orsakat av plankton, som sänder ut ljus när de blir störda. Ibland är det så mycket att man ser varandra utan lampa under dyket, bara man vevar runt i lite med armarna. Då brukar det också bli en skarp ljusstråle efter båten i motorns vattenvirvlar. Förutom dykningen gillar Malin gemenskapen på lägren. Hon berättar att det alltid är bra stämning och att alla hjälper varandra. När hon tänker på kommande läger är det just gemenskapen hon ser fram emot.

– Och så skulle jag väldigt gärna vilja se bläckfisk igen, säger Malin hoppfullt.

Helt klart är att hon kommer att åka till Lysekil igen. Frågan är bara när. ■

Räddningsstation byggs vid Släggö, Lysekil

Anders och Unni Wendelsson, föräldrar till Aili Wendelsson som förolyckades i en dykolycka vid Släggö i Lysekil den 7 maj 2006, beslutade sig för att göra något positivt av sin förlust genom att bygga ett hus med utrustning som kan rädda liv.

Räddningsstationen ska innehålla en defibrillator, oxybox samt annan första hjälpenutrustning och vara placerat vid Släggö, en av Sveriges mest dykta platser. Förhoppningen är att detta skall förhindra att olyckan inträffar, då säkerhetstänkandet ökar när man kvitterar ut en nyckel som kan rädda liv. Kommunen är mycket positiv och har hjälpt till med ritningar och bygglov.

Räddningsutrustningen finns redan och är skänkt av två mindre företag. Föreningen AILI tar gärna emot bidrag till driften av räddningsstationen. Föreningen har idag ett kapital som satts in i samband med dödsannonsen, jul och födelsedag. Dessa pengar ska i första hand gå till att utbilda nyckelpersoner i användandet av utrustningen. Bra utrustning är ju inget värd om ingen kan använda den.

Är du eller din förening intresserade av att gå en utbildning för att kunna hantera räddningsutrustningen? Kontakta Unni, telefon 0708-30 70 72 eller e-post unni.we@telia.com.

Enligt planerna ska huset stå klart i början av maj, för att kunna ha en invigningsceremoni lördagen den 12 maj. Det är fritt fram för alla att närvara vid denna invigning.

Möjlighet finns att få företagets eller föreningens namn i anknytning till byggnaden.

Föreningens PlusGiro: 100 19 60-2.

I Tranås Vattensport Club finns ett gäng fridykare som är väldigt intresserade av livet i havet. Problemet är att alla inte har pengar till att följa med på fridykarläger på västkusten eller till Grekland. En idé kom upp att vi skulle söka efter bidrag, så att vi kunde få en grundplåt till ett marinbiologiprojekt som sträcker sig över tre år. Vi hittade prins Gustav Adolfs och prinsessan Sibyllas minnesfond och sökte pengar från denna. Ansökan godkändes och vi har mottagit 50 000 kronor från fonden.

Marinbiologiprojekt i Tranås Vattensport Club

Text: Joakim Ernsth, ordförande Tranås Vattensport Club

➤ FÖRGÅENDE ÅR var vi på Gullholmen vid Orust i tre dagar och i år blir vi 14 stycken som åker en vecka till västkusten och dyker. Vi har lagt upp en plan på tre år för marinbiologiprojektet. Första året, 2007, har vi börjat med en kurs i marinbiologi (studiecirkel) med material som vi beställt från förbundet genom SISU. Inge Lennmarks bok, Kusthav, är grunden till kursen och som komplement har vi en bok om fiskar. Vi räknar med att det blir 120-200 studietimmar per år. 2008 blir det inriktning på Medelhavet och en resa till Grekland. 2009 blir det

inriktning på korallhav och en resa till Röda havet.

Vi har delat in deltagarna i två grupper; en 13–14 års ålder och en med 15 år och uppåt. Totalt består grupperna av 14 ungdomar. I den yngre gruppen är upplägget att det ska vara roligt och intressant och sen får det ta så lång tid som det behövs. Den äldre gruppen är mer inriktad på att läsa studiematerialet på kortare tid och sedan fördjupa sig.

Vi planerar även att göra flera studiebesök under projektet, t ex Havets hus i Lysekil, Universeum i Göteborg, samt att bjuda in personer till föreläsning

under projektets tid. För att göra dessa saker krävs att vi söker mer bidrag. Vi har även fler projekt och dykresor planerade för det här gänget men vi får återkomma om detta...■

➤➤ **2009 blir det inriktning på korallhav och en resa till Röda havet.**

Delar av gruppen som deltar i marinbiologiprojektet i Tranås Vattensport Club.